

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ НАПРЯМ

УДК 341.232-049.5(061.1ЄС+477) DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2025.4.36>

Юрій Миколайович Коломієць,

кандидат юридичних наук, доцент,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра конституційного і міжнародного
права та прав людини (професор);

 <https://orcid.org/0000-0002-5171-7808>,
e-mail: y.kolomietz.59@gmail.com

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВИМІР ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ

У статті досліджено правові засади, інституційні механізми та практичні аспекти співробітництва України з Європейським Союзом у сфері безпеки в контексті її євроінтеграційного розвитку, а також визначено їхній вплив на підвищення обороноздатності держави та інтеграцію національної системи безпеки в європейський безпековий простір. Розглянуто значення співробітництва для зміцнення міжнародної легітимності України, забезпечення координації з Європейським Союзом у сфері безпеки та протидії сучасним зовнішнім загрозам.

Ключові слова: Європейський Союз, євроінтеграція, безпека, Спільна зовнішня та безпекова політика, Спільна політика безпеки та оборони, санкційний механізм.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

У сучасних умовах глобальної нестабільності питання правового забезпечення національної безпеки набуває особливої ваги. Для України ця проблематика стала критичною після початку збройної агресії російської федерації у 2014 році та її подальшої ескалації у 2022 році, що поставило під загрозу фундаментальні конституційні цінності – державний суверенітет, територіальну цілісність і права людини. За таких умов європейська інтеграція постала не лише як стратегічний зовнішньополітичний курс, а й як дієвий інструмент посилення обороноздатності держави та модернізації її безпекової системи.

Європейський Союз, спираючись на механізми Спільної зовнішньої та безпекової політики та Спільної політики безпеки та оборони, став ключовим партнером України у сфері безпеки. У цьому контексті

виникає потреба в науковому осмисленні правових та інституційних засад такого співробітництва, його нормативних меж і практичних механізмів реалізації. Ефективна інтеграція в європейський безпековий простір вимагає гармонізації національного законодавства із правом ЄС, розвитку інституційної координації та узгодженого застосування міжнародно-правових і практичних інструментів співробітництва.

Проблема дослідження полягає в необхідності системного аналізу правових та інституційних механізмів співпраці України з Європейським Союзом у сфері безпеки, а також оцінки їхнього впливу на підвищення обороноздатності та міжнародної легітимності держави. Водночас практичне значення цього питання визначається потребою створення стійкої нормативної бази, що забезпечує інтеграцію України в європейську систему колективної безпеки та зміцнює її спроможність протидіяти сучасним викликам міжнародної безпеки.

Стан дослідження проблеми

Питання правового забезпечення співробітництва України з Європейським Союзом у сфері безпеки розглядаються як українськими, так і зарубіжними дослідниками. Вітчизняні науковці (А. Бuzарова, А. Войціховський, І. Гаврилюк, А. Кудряченко, Л. Чекаленко та ін.) аналізують еволюцію правових засад євроінтеграції та їхній зв'язок із національною політикою безпеки, наголошуючи, що інтеграція України до системи Спільної зовнішньої та безпекової політики (далі – СЗБП) та Спільної політики безпеки та оборони (далі – СПБО) є необхідною умовою для модернізації сектору оборони. Зарубіжні вчені (К. Граціані, Дж. Лепеу, Ф. Фаббрін, А. Штефан та ін.) досліджують політико-правові та інституційні аспекти СЗБП, звертаючи увагу на зростання ролі ЄС як глобального безпекового актора. Водночас у науковому дискурсі недостатньо висвітлені питання ефективності практичної взаємодії України та ЄС, зокрема у застосуванні спільних фінансових, санкційних та консультативних механізмів, а також взаємозв'язку між правовими нормами, політичними рішеннями та інституційними структурами, що формують єдиний євроінтеграційний простір безпеки.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є комплексний аналіз євроінтеграційних засад правового регулювання співробітництва України з Європейським Союзом у сфері безпеки та визначення механізмів їх реалізації в умовах сучасних викликів міжнародної безпеки. *Для* досягнення поставленої мети у статті передбачається вирішення таких *завдань*: з'ясувати конституційно-правові та міжнародно-правові основи взаємодії України з ЄС у сфері безпеки; охарактеризувати ключові інституційні та фінансові механізми ЄС, що застосовуються в цій сфері; оцінити

вплив практичних форм співробітництва на інтеграцію України в європейську систему колективної безпеки.

Наукова новизна дослідження

Системно узагальнено євроінтеграційні засади правового регулювання співробітництва України з Європейським Союзом у сфері безпеки з урахуванням сучасних регіональних і глобальних викликів, а також сформульовано авторський підхід до класифікації правових та інституційних інструментів ЄС у сфері безпеки, оцінки ефективності правової взаємодії та визначення напрямів удосконалення національного законодавства.

Виклад основного матеріалу

Для України проблема формування ефективної системи національної безпеки набула особливої актуальності після початку збройної агресії РФ у 2014 році та її широкомасштабного вторгнення у 2022 році. Ці події поставили під загрозу реалізацію фундаментальних конституційних цінностей, таких як державний суверенітет, територіальна цілісність і визнання людини найвищою соціальною цінністю, що, як слушно зазначається в сучасній науковій літературі, визначають стійкість держави та її здатність протистояти агресії [1; 2]. У цих умовах європейська інтеграція постала не лише як стратегічний напрям зовнішньої політики, а і як ключовий інструмент зміцнення обороноздатності та національної безпеки України [3, с. 106].

Європейський Союз, сформувавши інституційні механізми СЗБП¹ та СПБО², є ключовим партнером України у сфері безпеки. Перший механізм визначає стратегічні напрями зовнішньої політики ЄС, включно з дипломатичними, санкційними та політичними інструментами, спрямованими на підтримання миру та стабільності, тоді як другий забезпечує їх практичну реалізацію через цивільні та військові місії, миротворчі і гуманітарні операції, а також підтримку реформ сектору безпеки держав-партнерів. У відносинах з Україною ці механізми стали інституційною основою співпраці у сфері безпеки та оборони, закріпленою в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (статті 4–13), яка передбачає координацію дій у запобіганні конфліктам, урегулюванні криз і протидії тероризму³.

1 Common foreign and security policy // European Commission : офіц. сайт. URL: https://fpi.ec.europa.eu/what-we-do/common-foreign-and-security-policy_en (дата звернення: 07.09.2025).

2 Common Security and Defence Policy // European Parliament : офіц. сайт. URL: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_5.1.2.pdf (дата звернення: 07.09.2025).

3 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-

Відображення положень Угоди про асоціацію простежується і в національній правовій системі. Міжнародно-правові механізми співпраці з ЄС закріплені в законодавстві, що забезпечує імплементацію європейських стандартів у сфері безпеки. Так, Закон України «Про національну безпеку України» у ст. 3 визначає інтеграцію держави в європейський політичний, економічний, безпековий та правовий простір як невід'ємну складову національної політики безпеки¹. Це положення створює правову основу для узгодження оборонної та безпекової політики України з інституційними межами ЄС і НАТО, зокрема в частині планування оборонного бюджету, підготовки персоналу і реформування сектору цивільної безпеки.

Подальший розвиток засад європейської інтеграції у сфері безпеки відбувся на конституційному рівні, коли у 2019 році до Основного Закону України були внесені зміни, якими закріплено стратегічний курс держави на членство в Європейському Союзі й Організації Північноатлантичного договору. Конституційне закріплення цього курсу не лише підтвердило європейську ідентичність українського народу, але й заклало правові засади для узгодження національної системи безпеки зі стандартами ЄС і НАТО. Преамбула Конституції України фіксує незворотність європейського і євроатлантичного курсу держави, орієнтацію на захист суверенітету, територіальної цілісності та верховенства права у взаємодії з міжнародними організаціями. Статті 85, 102 та 116 Основного Закону конкретизують повноваження Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України у сфері зовнішньої політики й оборони, формуючи інституційні механізми парламентського й урядового контролю за реалізацією євроінтеграційного курсу та адаптацією національного законодавства до *acquis* ЄС.

Таке конституційне закріплення має не лише політичне, а й практичне значення. Воно створює легітимну основу для укладення міжнародних угод, участі України у програмах ЄС і НАТО і поступової адаптації національних стандартів у сфері оборони, безпеки та кризового управління до європейських практик. Конституційні норми визначають механізми взаємодії між Верховною Радою, Президентом і Кабінетом Міністрів у процесі реалізації міжнародних зобов'язань, забезпечуючи узгодженість законодавчих і виконавчих дій.

членами, з іншої сторони : від 27.06.2014 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 07.09.2025).

¹ Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 07.09.2025).

Такий підхід формує інституційну основу інтеграції України до європейської і трансатлантичної систем безпеки та посилює міжнародну легітимність її безпекової політики.

Окрім Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, що заклала інституційні й політичні засади співробітництва у сфері безпеки, правове підґрунтя взаємодії України з ЄС визначається положеннями установчих договорів Союзу – Договору про Європейський Союз (далі – ДЕС) 1992 року та Договору про функціонування ЄС (далі – ДФЕС) 1957 року (у редакції Лісабонського договору 2007 року)¹. Ці акти визначають принципи діяльності ЄС, розмежування компетенцій між його інституціями та державами-членами, а також процедури ухвалення рішень у межах СЗБП. Зокрема, ст. 21 ДЕС встановлює засадничі принципи зовнішньої діяльності ЄС, серед яких підтримка демократії, верховенства права, прав людини та миру. Стаття 42 ДЕС створює правову основу СПБО, що охоплює військові та цивільні операції з реагування на сучасні виклики, а ст. 43 конкретизує так звані петерберзькі завдання, до яких належать гуманітарні місії, миротворчі операції та заходи у сфері врегулювання криз і стабілізації постконфліктних територій [4, с. 91; 5]. Серед важливих інструментів зовнішньополітичного впливу ЄС – стаття 29 ДЕС і стаття 215 ДФЕС, які передбачають застосування обмежувальних заходів (санкцій) у межах СПБО та у взаємодії з міжнародними партнерами.

Поряд із нормативним виміром, закріпленим в установчих договорах ЄС, ці акти визначають і практичні формати взаємодії України з Європейським Союзом у сфері безпеки та оборони. Вони створюють правові межі для поступового залучення нашої держави до реалізації окремих напрямів СПБО, що охоплює військові та цивільні аспекти діяльності. Це проявляється в участі України в миротворчих і цивільних місіях ЄС, спрямованих на підтримку міжнародного миру та стабільності, а також у координації позицій щодо застосування обмежувальних заходів проти порушників міжнародного права. У нинішніх умовах така співпраця має особливе значення, адже консолідація зусиль України та ЄС у протидії збройній агресії росії є логічним продовженням реалізації засад СПБО.

Водночас ключовим напрямом співробітництва є поступове наближення національних стандартів функціонування сектору безпеки й оборони України до правових норм і практичних підходів Європейського Союзу, насамперед у сферах стратегічного планування,

¹ Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями : від 07.02.1992, 25.03.1957 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06 (дата звернення: 07.09.2025).

цивільного контролю та управління оборонними ресурсами. Така гармонізація підвищує інституційну сумісність, сприяє інтеграції України в європейські механізми кризового реагування та формує правові передумови для подальшого зміцнення її позицій у спільному безпековому просторі ЄС.

Важливою складовою співробітництва України з Європейським Союзом у сфері безпеки є правовий вимір міжнародної взаємодії, який реалізується через систему спеціалізованих інструментів і механізмів ЄС у межах СЗБП.

Актуальність цього співробітництва істотно зросла після початку повномасштабного збройного вторгнення російської федерації у 2022 році. У відповідь на ці виклики ЄС уперше задіяв повний спектр своїх безпекових інструментів – від фінансово-військових (Європейський фонд миру, Місія ЄС з надання військової допомоги Україні) до цивільно-правових і політичних форматів (Консультативна місія ЄС в Україні, санкційний механізм). Їх сукупність формує багаторівневу систему партнерської взаємодії, що визначає нову якість відносин між Україною та Європейським Союзом у сфері безпеки.

Європейський фонд миру (далі – ЄФМ)¹ є міждержавним механізмом Європейського Союзу, створеним у 2021 році для фінансування військової та оборонної допомоги, зокрема Україні. Його створення позначило новий етап у безпековій політиці ЄС, оскільки до цього Союз утримувався від фінансування постачання озброєнь і надавав підтримку переважно цивільним і миротворчим операціям у межах СЗБП. Запровадження ЄФМ започаткувало якісно нову модель співпраці між Україною та Європейським Союзом у сфері безпеки, наближивши її до європейських стандартів оборонної взаємодії.

Основна мета ЄФМ полягає у зміцненні спроможності ЄС запобігати конфліктам, підтримувати мир і сприяти міжнародній стабільності. Завдяки цьому механізму ЄС отримав змогу координувати надання оборонної допомоги державам-партнерам, поєднуючи фінансування миротворчих операцій із підтримкою національних оборонних інституцій. Європейський фонд миру вперше надає Європейському Союзу можливість поєднувати участь у місіях і операціях СЗБП із прямими заходами допомоги на прохання третіх держав чи міжнародних організацій. Такі заходи охоплюють постачання обладнання, розвиток інфраструктури та інші форми оборонної підтримки, що здійснюються на підставі політичних рішень ЄС з урахуванням оцінки ризиків і відповідних гарантій безпеки [6, с. 52–59].

¹ ЄС започаткував Європейський механізм підтримки миру // Delegation of the European Union to Ukraine : офіц. сайт. 25.03.2021. URL: https://www.eeas.europa.eu/node/95627_en?s=232 (дата звернення: 07.09.2025).

Одним із ключових практичних інструментів сучасного безпечного співробітництва між Україною та Європейським Союзом є *Місія ЄС з надання військової допомоги Україні* (далі – EUMAM Ukraine)¹, започаткована у 2022 році. Її стратегічна мета полягає у зміцненні спроможності Збройних Сил України захищати державний суверенітет і територіальну цілісність у межах міжнародно визнаних кордонів, а також у підвищенні готовності до реагування на майбутні військові загрози.

Правові засади діяльності EUMAM Ukraine закріплюють її інтегрованість у межі СЗБП, що робить цей формат не лише практичним інструментом допомоги Україні, а й прикладом адаптації механізмів Європейського Союзу до нових викликів міжнародній безпеці. Важливою особливістю EUMAM Ukraine є її відкрита інституційна структура: участь у ній беруть не лише держави – члени ЄС, а й треті країни, що сприяє формуванню широкої міжнародної коаліції підтримки України.

Усі навчальні заходи EUMAM Ukraine проводяться на території держав – членів ЄС, що гарантує дотримання правових стандартів Союзу та безпечні умови підготовки українських військовослужбовців. Нині до EUMAM Ukraine долучилися 24 держави-члени, які забезпечують навчальні програми й інструкторську підтримку, формуючи комплексну систему підготовки². Навчальний процес супроводжується матеріально-технічною допомогою: Збройні Сили України отримують обладнання, постачання якого фінансується через ЄФМ. Це відображає інтеграцію правових і фінансових механізмів ЄС у практичний вимір співробітництва з Україною, що підвищує його ефективність і зміцнює позиції держави в європейській системі безпеки [7].

Поряд із військовими інструментами співпраці значну роль у розвитку партнерства між Україною та Європейським Союзом відіграє *Консультативна місія ЄС в Україні* (далі – КМЕС). Започаткована у 2014 році, вона стала ключовим елементом інституційного співробітництва у сфері безпеки. Діяльність КМЕС спрямована на підтримку комплексного реформування сектору цивільної безпеки України, який розглядається як складова євроінтеграційних трансформацій у

¹ About EU Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine) // EU Military Assistance Mission in support of Ukraine : офіц. сайт. URL: https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine/about-eu-military-assistance-mission-support-ukraine-eumam-ukraine_en?s=410260 (дата звернення: 07.09.2025).

² EU Military Assistance Mission in support of Ukraine : офіц. сайт. URL: https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine_en?s=410260 (дата звернення: 07.09.2025).

сфері верховенства права та належного врядування. Місія поєднує стратегічне консультування із практичною підтримкою заходів, спрямованих на модернізацію державних інституцій відповідно до стандартів ЄС і міжнародних принципів захисту прав і свобод людини.

Сектор цивільної безпеки, у реформуванні якого бере участь КМЄС, включає правоохоронні, судові, антикорупційні та інші інституції, діяльність яких спрямована на зміцнення верховенства права й належного врядування. Важливу роль у цьому процесі відіграють МВС України і Міністерство юстиції України. До процесу реформування сектору цивільної безпеки залучаються також представники громадянського суспільства й органи парламентського контролю, що забезпечує демократичну легітимність і прозорість реалізованих реформ¹.

Правове регулювання співробітництва в межах КМЄС ґрунтується на положеннях СЗБП, а також на міжнародних договорах між Україною та ЄС. Це сприяє інституційному закріпленню реформ сектору цивільної безпеки в межах євроінтеграційного курсу України. Водночас діяльність КМЄС відображає комплексний підхід ЄС, який поєднує безпекові, правові та політичні інструменти підтримки партнерських держав. У такий спосіб КМЄС виступає не лише технічним і консультативним механізмом, а й інституційним чинником правової інтеграції українських органів сектору цивільної безпеки до спільного європейського простору [8, pp. 93–105].

Крім військових і цивільних інструментів співпраці, вагоме місце в системі взаємодії України та Європейського Союзу посідає санкційна політика ЄС, що реалізується через *санкційний механізм* як один із ключових інструментів СЗБП [9]. Його правове регулювання ґрунтується на рішеннях Ради ЄС, ухвалених на основі ст. 29 ДЄС та ст. 215 ДФЄС. Завдяки цьому механізму Європейський Союз застосовує обмежувальні заходи (*restrictive measures*) у відповідь на порушення міжнародного права, загрози миру та акти агресії, що становить важливу складову реалізації СЗБП [10, с. 600–602].

У зв'язку з російською збройною агресією проти України санкційний механізм ЄС набув особливої актуальності. Починаючи з 2014 року, а особливо після 2022 року, Європейський Союз ухвалив низку пакетів обмежувальних заходів проти російської федерації та пов'язаних із нею фізичних і юридичних осіб². Вони охоплюють замороження активів, заборону на експорт та імпорт окремих категорій

¹ Довідкова інформація // EUAM Ukraine : офіц. сайт. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/our-mission/about-us/> (дата звернення: 07.09.2025).

² Sanctions adopted following Russia's military aggression against Ukraine // European Commission : офіц. сайт. URL: <https://finance.ec.europa.eu/eu-and->

товарів, обмеження фінансових операцій, а також персональні санкції проти посадових осіб, військових і бізнесових структур, причетних до агресії [11, р. 377, 380–383]. Такий підхід не лише демонструє солідарність ЄС з Україною, а й формує правові засади координації дій у сфері економічної та воєнно-політичної безпеки.

З урахуванням євроінтеграційного процесу в Україні участь у реалізації санкційної політики ЄС має системне значення. Вона засвідчує готовність держави адаптувати національне законодавство до *acquis* Європейського Союзу у сфері зовнішньої та безпекової політики [12, с. 315–317; 13, с. 103–104], підвищує рівень взаємної довіри між Україною та ЄС, а також створює правові та інституційні передумови для подальшої інтеграції України в європейську систему колективної безпеки.

Санкційний механізм, інтегрований у загальну політику ЄС щодо запобігання конфліктам і підтримання міжнародної стабільності, тісно взаємодіє з іншими інструментами Союзу, насамперед з ЄФМ та EUMAM Ukraine. Це підкреслює комплексний характер правового регулювання, у межах якого обмежувальні заходи поєднуються із практичною, фінансовою та інституційною підтримкою України. У результаті формується стійка правова й інституційна основа співробітництва, що має стратегічне значення як для зміцнення безпеки України, так і для посилення ролі Європейського Союзу як глобального безпекового актора.

Реалізація зазначених інструментів ЄС зумовлює необхідність подальшого вдосконалення національного законодавства України, передусім у частині гармонізації процедур оборонного планування, санкційної політики, парламентського контролю та державного нагляду за використанням міжнародної допомоги у сфері безпеки. Такі кроки сприятимуть підвищенню прозорості, підзвітності й ефективності правового регулювання співробітництва України з ЄС, а також забезпечать послідовну інтеграцію нашої держави у спільний європейський безпековий простір.

Важливим етапом розвитку євроінтеграційного співробітництва України та Європейського Союзу у сфері безпеки стало підписання в червні 2024 року Спільних зобов'язань щодо безпеки між Україною та ЄС¹. Цей документ має політико-правовий характер і відображає

world/sanctions-restrictive-measures/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine_en (дата звернення: 07.09.2025).

¹ Україна та ЄС підписали спільні безпекові зобов'язання // Президент України : офіц. сайт. 27.06.2024. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-yes-pidpisali-spilni-bezpekovi-zobovyazannya-91813> (дата звернення: 07.09.2025).

багаторівневі, довгострокові зобов'язання ЄС та його держав-членів на підтримку України у сферах безпеки, оборони, фінансів, гуманітарної допомоги та політичної взаємодії, що узгоджуються з її курсом на європейську інтеграцію. Спільні зобов'язання щодо безпеки між Україною та ЄС передбачають зміцнення оборонно-промислової бази, розвиток механізмів підтримки через спеціальні інструменти Союзу, посилення кіберзахисту, координацію санкційної політики та інші напрями стратегічного партнерства. Документ закріплює довгострокову основу підтримки (у публічних комунікаціях згадується орієнтовний десятирічний горизонт), спрямовану на забезпечення стійкості, стримування подальшої агресії та зміцнення безпеки України й усього європейського регіону¹.

За своєю правовою природою цей документ ґрунтується на положеннях Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, рішеннях Європейської Ради у сфері спільної зовнішньої та безпекової політики і Спільній декларації про підтримку України від 12 липня 2023 року². У зв'язку із цим Спільні зобов'язання щодо безпеки між Україною та ЄС розвивають євроінтеграційний вимір співробітництва України та Європейського Союзу у сфері безпеки, спрямований на захист миру, стабільності та верховенства права в Європі, та доповнюють уже наявні фінансові інструменти Союзу, зокрема ЄФМ та створений у його межах Фонд допомоги Україні.

Важливою складовою євроінтеграційного безпекового співробітництва України з ЄС стали регулярні засідання Контактної групи з питань оборони України у форматі «Рамштайн». Ця платформа, створена 26 квітня 2022 року, об'єднала понад 50 держав-партнерів, включаючи держави – члени Європейського Союзу та його інституції, для координації військової, фінансової і технічної допомоги Україні. Участь ЄС у цих зустрічах підкреслює його зростаючу роль як глобального безпекового актора та сприяє інтеграції України до європейської системи колективної безпеки [14, с. 21].

Формат «Рамштайн» не має окремого договірно-правового статусу, однак має важливе політико-правове значення в системі міжнародної координації підтримки України, оскільки забезпечує узгодженість дій щодо постачання озброєнь, розвитку оборонно-промислової співпраці та посилення кіберзахисту. Участь ЄС у цьому процесі органічно

¹ Спільні зобов'язання щодо безпеки між Україною та Європейським Союзом // Президент України : офіц. сайт. 27.06.2024. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilni-bezpekovi-zobovyazannya-mizh-ukrayinoyu-ta-yevropejsk-91801> (дата звернення: 07.09.2025).

² Спільна декларація про підтримку України // Президент України : офіц. сайт. 12.07.2023. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-pro-pidtrimku-ukrayini-84277> (дата звернення: 07.09.2025).

поєднується з його власними правовими інструментами, насамперед ЄФМ та санкційним механізмом, що створює інституційно-правову основу співробітництва з Україною. Отже, формат «Рамштайн» виконує не лише координаційну функцію, а й сприяє поглибленню євроінтеграційного виміру співробітництва у сфері безпеки [15, с. 87].

У публічному дискурсі зустрічі у форматі «Рамштайн» розглядаються як створення міжнародної оборонної коаліції на підтримку України, що консолідує держави демократичного світу у протидії російській агресії. За своєю політичною символікою цей формат нерідко порівнюють з Антигітлерівською коаліцією часів Другої світової війни, адже в обох випадках об'єднання держав стало відповіддю на загрозу світовому миру [16, с. 767–768]. У такий спосіб формат «Рамштайн» поступово перетворюється на практичний інструмент європейської інтеграції у сфері безпеки, який поєднує військову координацію з формуванням спільних політико-правових засад колективної безпеки.

Висновки

Підсумовуючи проведене дослідження, слід зазначити, що євроінтеграційний вимір правового регулювання співробітництва України з Європейським Союзом у сфері безпеки набуває стратегічного значення в умовах зовнішніх загроз і трансформації міжнародної системи. Він визначає напрям розвитку національної безпекової політики та формує правові засади стійкості держави, її обороноздатності й відповідності європейським стандартам верховенства права, демократії та належного врядування.

Євроінтеграційна взаємодія має як зовнішньополітичний, так і внутрішньодержавний вимір. Її поглиблення зумовлене необхідністю захисту суверенітету, територіальної цілісності та конституційних прав громадян, а також координацією дій із міжнародними партнерами. Правову основу цього процесу становлять Угода про асоціацію між Україною та ЄС, Конституція України та законодавство у сфері національної безпеки, які забезпечують гармонізацію внутрішньої системи з європейськими принципами. Практичними проявами співробітництва стали Європейський фонд миру, Місія ЄС з надання військової допомоги Україні, Консультативна місія ЄС в Україні та санкційні механізми, що засвідчують багаторівневу природу правового регулювання, яке поєднує нормативні, інституційні і фінансові інструменти в межах Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС.

Важливим етапом партнерства стало ухвалення Спільних зобов'язань щодо безпеки між Україною та ЄС, які закріпили довгострокові гарантії підтримки України у військовій, політичній, фінансовій та кібербезпековій сферах. Цей документ позначив перехід від коопераційної моделі до партнерства стратегічної взаємної відповідальності, що

передбачає спільну участь у формуванні політики безпеки ЄС. Такий формат поступово набуває рис договірної *sui generis* партнерства, яке наближає Україну до практики держав-членів без формального членства.

Участь ЄС у форматі «Рамштайн» посилила координацію партнерів, наблизивши Україну до глибшої інтеграції в європейську систему колективної безпеки. Сучасна практика свідчить про формування нового підходу – функціональної конвергенції, за якої держава-кандидат не лише адаптує законодавство, а й бере участь у виробленні спільних політик ЄС. Це відображає поступове стирання меж між зовнішнім і внутрішнім виміром права ЄС у сфері безпеки й оборони та створює доктринальні передумови для подальшої інтеграції України в механізми Спільної політики безпеки та оборони. Така динаміка зумовлює необхідність подальшого вдосконалення національного законодавства, зокрема у сфері оборонного планування, парламентського контролю та санкційної політики, що сприятиме зміцненню сумісності правових систем і формуванню спільного європейського безпечного простору.

Список бібліографічних посилань: 1. Гудзь Т. І. Захист конституційних цінностей в умовах російсько-української війни. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2024. № 2 (105), ч. 2. С. 9–17. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2024.2.25>. 2. Камінська Н. В. Сучасна парадигма конституційних цінностей та їх значення в умовах воєнного стану. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. № 2. С. 86–95. DOI: <https://doi.org/10.33270/02222402.86>. 3. Марчук В. Європейська інтеграція України: політичний і безпековий виміри. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. 2024. № 17. С. 106–114. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2024-17-14>. 4. Кудряченко А. І., Чекаленко Л. Д. Європейська система безпеки: концептуальне наповнення і практичне втілення. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2025. No. 161. Pp. 85–99. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16539257>. 5. Van Staden A., Homan K., Kreemers B., Pijpers A., De Wijk R. The Petersberg Tasks: a geographical approach. *Towards a European Strategic Concept*. 2000. No. 1. Pp. 27–32. 6. Fabbri F. Funding the War in Ukraine: The European Peace Facility, the Macro-Financial Assistance Instrument, and the Slow Rise of an EU Fiscal Capacity. *Politics and Governance*. 2023. Vol. 11, Iss. 4. Pp. 52–61. DOI: <https://doi.org/10.17645/pag.v11i4.7174>. 7. Hofer A. The EU and Its Member States at War in Ukraine? Collective Self-defence, Neutrality and Party Status in the Russo-Ukraine War. *European Papers*. 2023. Vol. 8, Iss. 3. Pp. 1697–1740. DOI: <https://doi.org/10.15166/2499-8249/737>. 8. Sławiński A. Misja doradcza Unii Europejskiej na rzecz reformy cywilnego sektora bezpieczeństwa na Ukrainie (EUAM Ukraine). *De Securitate et Defensione. Security and Defense Journal*. 2023. Vol. 9, No. 2. Pp. 93–107. DOI: <https://doi.org/10.34739/>

dsd.2023.02.06. **9.** Lepeu J. Ukraine, the de-targetization of EU sanctions, and the rise of the European commission as architect of EU foreign policy. *International Politics*. 2025. Vol. 1. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41311-024-00649-7>. **10.** Чулінда А. І. Обмежувальні заходи (санкції) Європейського Союзу для зупинення воєнної агресії росії. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 599–602. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/136>. **11.** Meissner K., Graziani C. The transformation and design of EU restrictive measures against Russia. *Journal of European Integration*. 2023. Vol. 45, Iss. 3. Pp. 377–394. DOI: <https://doi.org/10.1080/07036337.2023.2190105>. **12.** Штефан А. Концепція Acquis Європейського Союзу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2025. Т. 12, № 1 (45). С. 314–320. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2025.45.314>. **13.** Дамаскін М. П. Acquis communautaire в праві Європейського Союзу та його значення для національного законодавства України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2025. № 73. С. 100–104. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2025.73.19>. **14.** Горбатюк В., Гаврилюк І., Семененко О., Башинський В., Царинник В. «Рамштайн» – інструмент єдиної санкційної стратегії протидії агресії росії в умовах зростання загроз національній безпеці України. *Military Science*. 2024. No. 4, Vol. 2. Pp. 19–35. DOI: <https://doi.org/10.62524/msj.2024.2.4.2>. **15.** Бузарова А. І. Формат «Рамштайн» як основа формування євроатлантичної коаліції підтримки України у протидії російській агресії. *Регіональні студії*. 2024. № 39. С. 84–88. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2024.39.13>. **16.** Історія держави і права зарубіжних країн: хрестоматія-практикум : навч. посіб. / І. А. Логвиненко, Ю. О. Загуменна, О. А. Гавриленко та ін. ; за заг. ред. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2023. 904 с.

Надійшла до редколегії 21.10.2025

Прийнята до опублікування 10.12.2025



Kolomiyets Yu. M. The European Integration Dimension of Legal Regulation of Ukraine's Cooperation with the European Union in the Field of Security

The article examines the European integration dimension of legal regulation of Ukraine's cooperation with the European Union in the field of security. The subject of the study is a set of constitutional, legal, international legal and practical aspects of Ukraine's integration into the European security system, and the aim is to determine the impact of legal mechanisms of European integration cooperation on enhancing the state's defence capabilities and strengthening Ukraine's international legitimacy. The methodological basis consists of an analysis of normative legal acts, a comparative legal approach, a systematic method, and the study of practical cases of cooperation.

The relevance of the work is due to the intensification of global and regional threats to Ukraine's national security as a result of the Russian Federation's armed aggression in 2014 and 2022, which requires improving the legal basis for cooperation with the European Union and integration into European security mechanisms. The scientific novelty lies in a comprehensive understanding of the interconnection between constitutional and legal foundations, international legal norms and practical instruments of cooperation between Ukraine and the European Union (in particular, the Joint Security Commitments between Ukraine and the EU 2024, the European Peace Fund, the EU Military Assistance Mission to Ukraine (EUMAM), the EU Advisory Mission in Ukraine, and EU sanctions mechanisms) and determining their impact on the harmonisation of national security policy with European standards.

The study found that the legal and institutional boundaries of Ukraine's cooperation with the European Union ensure the coordinated implementation of the European integration course, increase the institutional compatibility of the security and defence sector, facilitate coordination with international partners and strengthen the state's ability to counter modern external threats. The practical significance of the work lies in the possibility of using the findings to improve legislation and mechanisms of interaction in the field of security, increase the effectiveness of Ukraine's integration into the European collective security system, and strengthen its international legitimacy.

The results obtained can be applied in legislative, analytical and educational activities aimed at modernising the security and defence sector, training personnel and coordinating state policy in the field of European integration cooperation. The content of the results shows that the legal regulation of Ukraine's cooperation with the EU in the field of security forms the normative basis for strengthening national security and integrating the state into the European security space.

Keywords: European Union, European integration, security, Common Foreign and Security Policy, Common Security and Defence Policy, sanctions mechanism.

